

Legislativní zabezpečení asistenta pedagoga

Legislativní zabezpečení asistenta pedagoga v resortu MŠMT

Uplatňované principy integrace a inkluze při vzdělávání, vzdělávání dětí/žáků/studentů se stále těžšími formami zdravotního postižení včetně povinnosti vzdělávat po dobu povinné školní docházky všechny děti populace, vyžadují vytvoření řady podmínek, z nichž jednou z nejdůležitějších je odborné personální zajištění veškerých vzdělávacích aktivit. Systém pouze jednoho pedagogického pracovníka ve třídě přestal vyhovovat nastolenému trendu „školy pro všechny“. Na základě potřeby personálního posílení výuky byla i v ČR v uplynulých letech zajištěna mnohá konkrétní opatření.

Od 1. 1. 2005 vešel v platnost systém nové školské legislativy, prezentovaný celým souborem předpisů. Jednalo se především o 3 nové školské zákony včetně doprovodných prováděcích vyhlášek. Do uvedených předpisů byla cíleně zakomponována funkce nového pedagogického pracovníka **asistenta pedagoga**. Podařilo se navrhnout, projednat a postupně prosadit následující:

V zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících: § 2 odst. 2

„*Přímou pedagogickou činnost vykonává:*

- učitel,
- vychovatel,
- speciální pedagog,
- psycholog,
- pedagog volného času,
- **asistent pedagoga**,
- trenér,
- vedoucí pedagogický pracovník.“

§ 20 – Asistent pedagoga

Odst. 1

„Asistent pedagoga, který vykonává **přímou pedagogickou činnost ve třídě**, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace, získává odbornou kvalifikaci:

- vysokoškolským vzděláním,
- vyšším odborným vzděláním,
- středním vzděláním s maturitní zkouškou.“

Odst. 2

„Asistent pedagoga, který vykonává **přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích** ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci:

- vzděláním podle odst. 1,
- středním vzděláním s výučním listem,
- základním vzděláním a studiem pro asistenty pedagoga.“

V zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také „školský zákon“), zněl původní § 16 odst. 9 následovně:

„Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem KÚ ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci **asistenta pedagoga**. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.“

V současnosti MŠMT připravilo, postupně projednalo a schválilo **novelu školského zákona č. 561/2004 Sb.**, která nabyla účinnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů, ročník 2015, částka 37, dne 19. 4. 2015, zákon č. 82/2015 Sb. Zásadním způsobem mění organizaci vzdělávání dětí/žáků/studentů

tů se speciálními vzdělávacími potřebami. V čl. II – Přejedná ustanovení, odst. 1 stanovuje **termín účinnosti nových opatření od 1. 9. 2016, tzn. od školního roku 2016/2017**. V případě, že se nepodaří dikci nových ustanovení naplnit, je ředitel školy/školského zařízení povinen do 31. 5. 2016 oznámit tuto skutečnost zákonným zástupcům dítěte/žáka/studenta s návrhem k zajištění nevhodnějšího způsobu vzdělávání.

V konkrétní podobě se jedná o změnu § 16 zákona č. 82/2015 Sb. – Podpora vzdělávání dětí/žáků/studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Tito děti/žáci/studenti mají právo na **bezplatné poskytování podpurných opatření** školou/školským zařízením. Podpurná opatření taxativně vyjmenovává § 16 odst. 2, odst. 3 potom uvádí jejich gradaci od 1. do 5. stupně podpory. Jedno z významných podpurných opatření představuje činnost **asistenta pedagoga**:

§ 16 odst. 2 písm. g)

*„Využití **asistenta pedagoga** nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů.“*

Problematiky asistentů pedagoga, konkrétně podmínek jejich ekonomického zajištění, se týká též § 16 odst. 11:

*„Navyšení finančních prostředků poskytovaných na činnost školy ze státního rozpočtu podle § 161 až 163 z **důvodu využití asistenta pedagoga** je možné, pouze pokud dalo k využití asistenta pedagoga v daném případě souhlas ministerstvo v případě škol zřizovaných ministerstvem nebo registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nebo KÚ v případě ostatních škol.“*

NÁVRH základního přehledu rozvrstvení personální náročnosti podpůrných opatření v jednotlivých stupních včetně činnosti asistenta pedagoga uvádí následující tabulka (zdroj MŠMT, 2015):

Stupeň podpůrných opatření	Hlavní instituty podpory nutné v příslušném stupni
Stupeň 1	<ul style="list-style-type: none">– Příležitostné doučování zabezpečované školou– Modifikace výukových metod a forem práce – reflektují možnosti a potřeby žáka; rozvíjejí a podporují preferované učební styly žáka; respektují míru nadání žáka a jeho specifika. Rozvíjejí vnímání, zapamatování a reprodukci poznatků, řešení typových úloh, řešení problémů, vedou k osvojení vědomostí a dovedností.
Stupeň 2	<ul style="list-style-type: none">– Skupinová práce pedagoga školy se žáky nad rámec učebního plánu žáka (např. reedukace SPU)– Pravidelná, byť časově omezená skupinová speciálně pedagogická nebo psychologická podpora (např. podpora klimatu)– Možnost sníženého počtu žáků ve třídě pro výuku omezeného počtu hodin (např. věnovaných výuce ČJ a M u žáků selhávajících)– Možnost sdíleného asistenta při počtu 5 a více žáků ve stupni podpory 2 v dané třídě
Stupeň 3	<ul style="list-style-type: none">– Individuální speciálně pedagogická podpora (výuka předmětů speciálně pedagogické péče)– Výuka odlišných způsobů komunikace (Braillovo písmo, výuka ČJ u cizinců, znaková řeč u neslyšících, alternativní a augmentativní komunikace při výuce žáků těžce mentálně postižených)– Možnost sníženého počtu žáků pro výuku celého učebního plánu daného ročníku (8–14 žáků)– Pedagogická asistence k danému žákovi na určité vzdělávací činnosti– Možnost sdíleného asistenta na celou dobu výuky při počtu 3 a více žáků ve stupni podpory 3 v dané třídě– V případě, že ve třídě budou žáci ve 2. a 3. stupni podpory, bude sdílený asistent poměrově k jejich počtu
Stupeň 4	<ul style="list-style-type: none">– Možnost sníženého počtu žáků pro výuku celého učebního plánu daného ročníku (6–8 žáků)– Pedagogická asistence k danému žákovi na dobu jeho učebního plánu

	<ul style="list-style-type: none">– Možnost dočasné výuky žáka v domácím prostředí kvalifikovaným pedagogem po dobu (např. půl roku) odpovídající zdravotním možnostem žáka nejvýše však v rozsahu 6 hodin týdně– 2 pedagogičtí pracovníci ve třídě (ZŠ speciální)
Stupeň 5	<ul style="list-style-type: none">– Pedagogická asistence k danému žákovi na dobu jeho pobytu ve škole a při školních akcích– Možnost sníženého počtu žáků pro výuku celého učebního plánu daného ročníku (4-6 žáků)– Možnost výuky žáka v domácím prostředí kvalifikovaným pedagogem po dobu odpovídající zdravotním možnostem žáka, nejvýše však v rozsahu 6 hodin týdně– Možnost přítomnosti až tří pedagogických pracovníků ve třídě, z nichž jeden je asistent pedagoga– Zařazení dítěte, žáka nebo studenta do školy nebo třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle § 16 odst. 7

V příloze k důvodové zprávě poslední novely školského zákona č. 82/2015 Sb. byly předloženy i teze vyhlášky k provedení § 19 a některých dalších ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. V souladu se zněním § 19 písm. h) novely školského zákona č. 82/2015 Sb. bude MŠMT povinno stanovit vyhláškou podmínky pro využití asistenta pedagoga a pravidla jeho činnosti a podmínky působení osob poskytujících dítěti/žákovi/studentovi se zdravotním postižením po dobu jeho pobytu ve škole/školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů. **Vyhláška v zása-
dě převezme stávající úpravu rozsahu činnosti asistenta pedagoga podle § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb.**

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, uvádí:

§ 7 Asistent pedagoga

„Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti,

pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází.

Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga. “

§ 8 odst. 6

„Ve třídách a studijních skupinách zřízených pro žáky s těžkým zdravotním postižením a ve třídách škol při psychiatrických léčebnách mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž alespoň 1 je asistent pedagoga.“

§ 8 odst. 7

*„Ve třídách, odděleních a studijních skupinách, ve kterých se vzdělává žák se zdravotním postižením, může se souhlasem ředitele školy a zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka působit **osobní asistent**, který není zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy.“*

Dalším důležitým legislativním podkladem je pak **Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č. j. 14 453/2005-24** (Věstník MŠMT č. 10/2005), obsahem poplatné danému období vzniku.

Totéž dokument tehdejšího Institutu pedagogicko-psychologického poradenství (IPPP) „**Základní informace k zajištění asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením**“, 2. aktualizované vydání z roku 2010. V současnosti již ne zcela vypovídající sdělení na téma podpůrných asistenčních služeb.

Z výše uvedených legislativních předpisů a dokumentů vyplývá, že podpůrná asistenční služba může být v současnosti v ČR zajišťována prostřednictvím mnoha variant, odpovídajících variabilním potřebám dětí/žáků/studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.